

що або елемент з самого початку має хвибу і є малонадійним, або розподіл не відповідає нормальному закону.

б) закон Вейбулла – під нього підпадають розподіли ресурсів елементів, розподіл наробітку при відмовах елементів банківської системи через моральне устарівання продуктів, що ними надаються; розподіли наробітку при відмовах в період виходу на ринок нових банків чи в початковий період співпраці існуючих елементів банківської системи з новими тільки-но утвореними, сюди також підпадає розподіл трудомісткості усунення відмов, розподіли часу на відновлення елементів після відмов і таке інше;

в) закон гамма-розподілу відповідає схемі поодиноких порушень, що з часом накопичуються і призводять в підсумку до відмови; наприклад, поступове накопичування похибок у визначенні класу кредитоспроможності позичальників банку, що призводить до появи значної кредитної заборгованості і відповідно може з часом привести до неефективної його діяльності. Гамма-розподілу підпорядковуються відмови, що виникли в результаті поступового збільшення збоїв в роботі елементів банківської системи. При цьому випадковою величиною в гамма-розподілі, як правило, виступає час потрібний для появи елементарних збоїв, які з часом призводять до відмови;

г) логарифмічно-нормальний закон – до цього закону підпадають розподіли при відмовах, які виникли з причин знакозмінних навантажень (наприклад, різке зменшення клієнтської бази банку після швидкого її нарощення). Цьому закону можуть підпорядковуватись також розподіли часу простоїв з-за пошуку та діагностування прихованих, потенційних відмов;

д) експоненційний закон – всі відмови, що виникають раптово (з-за помилок при стратегічному плануванні, виконанні операцій, від дії непередбачених зовнішніх факторів і т. п.).

З приведеного видно, що повністю достовірної відповіді на визначення закону розподілу оцінка природи відмови не завжди зможе дати, але завжди може бути додатковим доказом правильності визначення, що було зроблено іншими методами.

Список використаних джерел:

1. Bhattacharyya, Arunava. The impact of liberalization on the productive efficiency of Indian commercial banks [Text] / Arunava Bhattacharyya, C. A. Knox Lovell, Pankaj Sahay // European Journal of Operational Research, 1997. – 98(2). – pp 332-345.
2. Elyasiani, E., S. Mehdi and R. Rezvanian, 1994, An empirical test of association between production and financial performance: The case of the commercial banking industry, Applied Financial Economics, 4, 55–59.
3. Вишняков, И. В. Модели и методы оценки коммерческих банков в условиях неопределенности [Электронный ресурс] : Дис. д-ра эконом. наук : 08.00.13. – М. : РГБ, 2003 (Из фондов Российской государственной библиотеки)
4. Вишняков, И. В. Система методов оценки коммерческих банков на базе обязательных нормативов Центрального банка РФ [Текст] / И. В. Вишняков // Экономическая наука современной России. – 2001. – № 2 – С. 57-73
5. Конкурентоспроможність України: оцінка Всесвітнього економічного форуму (за Звітом про глобальну конкурентоспроможність 2010-2011): аналітична записка [Електронний ресурс] / Департамент економічного аналізу та прогнозування НБУ – Режим доступу: www.bank.gov.ua
6. Приймак, П. Аналіз характеристик економіко-математичних моделей розвитку банківської системи [Текст] / П. Приймак // Збірник наукових праць «Формування ринкової економіки в Україні». – м. Львів, 2010 – Випуск 22. – С. 264-268.

Рецензент д.е.н., професор Вахович І.М.

УДК 336.225

Сущенко О. М., к.е.н., доцент

Пислиця А. В., к.е.н., доцент

ДВНЗ „Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана”

ФІСКАЛЬНА РОЛЬ ТА СЕРВІС ВЕЛИКИХ ПЛАТНИКІВ ПОДАТКІВ ІТАЛІЇ

Розглянуто особливості супроводження великих платників податків в Італії. Особливу увагу приділено обліку великих платників податків. Показано фіскальну роль великих платників податків в

Італії, а також результати їх контролю податковими органами Італії. Висвітлено особливості функціонування в Італії інституту фінансових посередників.

Ключові слова: податки, податок на фінансові трансакції, великі платники податків, податкова система, адміністрування податків, податковий контроль, фінансові органи, податкові посередники.

Sushchenko O., Pyslytsya A.

FISCAL ROLE AND SERVICING THE LARGE TAXPAYERS ITALY

The author have made the research of the features of support of the large taxpayers in Italy. In the study particular attention is paid to the accounting of the large taxpayers. The author shown fiscal role of the large taxpayers in Italy, and the results of their control by the tax authorities in Italy. Study outlines the peculiarities of functioning of the the Italian Institute of financial intermediaries.

Key words: taxes, tax on financial transactions, large taxpayers, tax system, tax administration, taxpayers audit, fiscal authorities, tax intermediaries.

Сущенко А.Н., Пислиця А.В.

ФИСКАЛЬНАЯ РОЛЬ И СЕРВИС КРУПНЫХ НАЛОГОПЛАТЕЛЬЩИКОВ ИТАЛИИ

Рассмотрены особенности сопровождения крупных налогоплательщиков в Италии. Особое внимание уделено учету крупных налогоплательщиков. Показано фискальную роль крупных налогоплательщиков в Италии, а также результаты их контроля налоговыми органами Италии. Освещены особенности функционирования в Италии института финансовых посредников.

Ключевые слова: налоги, налог на финансовые трансакции, крупные налогоплательщики, налоговая система, администрирование налогов, налоговый контроль, фискальные органы, налоговые посредники.

Постановка проблеми у загальному вигляді і її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Великі платники податків (ВПП) займають вагомe місце у економічному житті держави: вони забезпечують левову частку податкових надходжень бюджету, крім того є, як правило, потужними суб'єктами господарювання у різних сферах. Італія є європейською країною із солідним досвідом роботи з великими платниками податків, а тому дослідження його особливостей та можливостей використання в практиці України є актуальним.

Аналіз останніх досліджень, у яких започатковано вирішення проблеми. Зарубіжний досвід функціонування великих платників податків розглядався у працях Ватаманюк О. С. [1], Демків Т. [2], Костюхіної В. М. [3], Лещух І. В. [4], Пелеха С. [2], Салиги С. Я. [5], Славкової А. А. [1], Соловйової Л. О. [5-7], Тімарцева О. Ю. [8] та інші. Однак наявність цих публікацій не вирішує проблему комплексного представлення ролі та сервісу великих платників у окремій країні. До того ж, зарубіжна практика весь час змінюється і вимагає нового наукового осмислення. Вирішення зазначеної проблеми автори цієї статті започаткували у своїх попередніх працях [9, 10].

Цілі статті. Мета статті – оприлюднення результатів наукового дослідження фінансової ролі та практики сервісу великих платників податків в Італії та обґрунтування доцільності її імплементації в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Облік платників є важливою та необхідною передумовою для подальшої реалізації інших складових податкового адміністрування (облік податкових надходжень, податковий контроль, управління податковою заборгованістю, консультативно-роз'яснювальна робота з платниками). Особливістю обліку великих платників податків є створення для них окремого реєстру, у який потрапляють тільки ті платники податків, що відповідають певним критеріям. Зауважимо, що ці критерії відрізняються у різних країнах. В Італії великим вважається

платник, у якого обсяг оборотів за підсумками року становить не менше 100 млн. євро [11]. Для порівняння, в Україні один з критеріїв – це перевищення доходів суми 500 млн. грн. [12], що еквівалентно 20 млн. євро. Отже, як бачимо, український поріг визначення великого платника податків менший за італійський у 5 разів.

Наступним важливим питанням обліку є періодичність перегляду реєстру великих платників податків. Італія, як і Україна, належить до 72 % країн¹-членів ІОТА (Міжєвропейської організації податкових адміністрацій), податкові адміністрації яких оновлюють перелік своїх великих платників податків кожен рік [13, р. 13].

Крім того, в різних країнах різняться підходи щодо строку дії статусу великого платника податків. Так, Італії входить до 28 % країн-членів ІОТА², які вважають підприємства великими платниками податків ще один додатковий рік, після того як вони перестали відповідати встановленим критеріям [13, р. 14]. В Україні ж аналогічного положення немає, але існує практика залишати на обслуговуванні у спеціалізованих підрозділах по роботі з ВПП тих платників, які хоч раз потрапили до реєстру ВПП і на обслуговування до таких підрозділів.

Виходячи з встановлених критеріїв, різною є й кількість зареєстрованих великих платників податків. Так, за даними звіту 2008 р. Італія належить до держав, де така кількість становить від 10 000 до 100 000 великих платників податків [13, р. 16]. В Україні ж чисельність великих платників жодного року не досягала 10 тисяч.

Наступним важливим показником є частка великих платників податків у загальній кількості платників податків. Для 64 % податкових адміністрацій держав-членів ІОТА³, в тому числі й для Італії та України, цей показник становить менш ніж 1% [13, р. 17].

Відомо, що великі платники податків мають потужне фінансове значення для будь-якої держави, в тому числі й Італії. Розглянемо окремі показники, що характеризують фінансову роль італійських великих платників. Протягом 2011–2012 рр. показники сплати великими платниками корпоративного податку майже не змінилися. Зокрема, згідно з даними Mediobanca по 2035 найбільших підприємствах, позначка у майже 11 млрд. євро тримається протягом 2011–2012 рр. (табл. 1).

Таблиця 1

Основні фінансові показники діяльності великих платників податків у 2011–2012 рр.,
млрд. євро

	2011	2012
Валовий дохід	638,6	645,9
Придбання	506,5	520,5
Додана вартість	132,0	125,4
Витрати на оплату праці	67,5	67,0
EBITDA ⁴	64,5	67,0
Інші відрахування	42,8	32,6
Валові прибутки	21,8	25,8
Корпоративний податок	11,8	11,3
Чисті прибутки	9,9	14,5
Всього зібрано корпоративного податку (з усіх категорій платників податків)	54,5	43,8

Складено авторами за даними [14].

¹ 21 країна, що входить до ІОТА: Албанія, Австрія, Бельгія, Хорватія, Чеська Республіка, Данія, Естонія, Угорщина, Ірландія, Італія, Латвія, Литва, Норвегія, Сербська Республіка, Румунія, Словачія, Словенія, Іспанія, Швеція, Швейцарія і Об'єднане Королівство [13, р. 13].

² 8 країн-членів ІОТА: Хорватія, Данія, Ірландія, Італія, Норвегія, Сербія, Іспанія і Швеція [13, р. 14].

³ 17 країн: Болгарія, Чеська Республіка, Естонія, Німеччина, Греція, Угорщина, Італія, Латвія, Литва, Норвегія, Румунія, Сербія, Словенія, Іспанія, Швейцарія, Об'єднане Королівство [13, р. 17].

⁴ EBITDA (скор. від англ. Earnings before Interest, Taxes, Depreciation and Amortization) — аналітичний показник, що дорівнює обсягу прибутку до вирахування витрат за відсотками, сплати податків та амортизаційних відрахувань [15].

За підсумками 2011–2012 рр. валові доходи ВПП зросли лише на 1,1 %, сягнувши у 2012 році 645,9 млрд. євро. При цьому спостерігалось незначне підвищення обсягів закупівель, необхідних для здійснення господарської діяльності (на 2,8 %). Частка доданої вартості у структурі валових доходів скоротилася у 2012 році на 5 % по відношенню до попереднього року, і становила 19,4 % (125 млрд. євро).

Попри зростання обсягів валових доходів серед досліджуваних підприємств, сума сплаченого корпоративного податку скоротилася на 4,6 % у порівнянні з відповідним показником 2011 року. Частка корпоративного податку, сплаченого великими платниками Італії, у загальній сумі сплаченого корпоративного податку всіма категоріями платників, становила у 2012 р. 26 %, збільшившись порівняно з 2011 р. на 4 %. Одночасно спостерігалось збільшення чистих прибутків майже на 46,6 % та зростання їх частки у структурі валових доходів до рівня 2,2 % (у 2011 році частка становила 1,6 %) (табл. 1).

Через погіршення загальної економічної та фінансової ситуації в окремих країнах ЄС (зокрема й Італії), серед великих платників є значна частина збиткових. Якщо проаналізувати фінансові показники діяльності прибуткових компаній, то можна побачити, що за їх рахунок формується майже 74 % надходжень корпоративного податку, який надходить від найбільших платників (табл. 2).

Таблиця 2

Динаміка основних фінансових показників діяльності прибуткових великих платників у 2011–2012 рр., млрд. євро

	2011	2012
Валовий дохід	638,6	645,9
Придбання	212,5	226,6
Додана вартість	59,9	58,1
Витрати на оплату праці	23,5	24,3
EBITDA	64,5	67,0
Інші відрахування	7,5	1,7
Валові прибутки	28,8	32,2
Корпоративний податок	8,8	8,3
Чисті прибутки	20,0	23,8
Всього зібрано корпоративного податку (з усіх категорій платників податків)	30,7	25,9

Складено авторами за даними [14].

Темпи зростання валових доходів прибуткових великих платників, були значно кращими, ніж загалом по всім платникам податків. Так, відповідний показник зріс за період 2011–2012 рр. на 4,5 %, що перевищує темпи зростання валових доходів по всім досліджуваним підприємствам загалом на 3,4 %. Якщо за загальною вибіркою спостерігалось зменшення створеної доданої вартості на 5 %, то прибуткові великі підприємства за 2011–2012 рр. показали скорочення лише на 3 %.

Великі підприємства протягом досліджуваного періоду показали зростання обсягів валового прибутку на 11,7 %. Щоправда, відповідний показник за всією вибіркою був вищим і становив 18,7 %. Більшими темпами, ніж у всіх досліджуваних великих підприємств, скорочувалися обсяги сплаченого корпоративного податку (на 5,7 %). Частка великих підприємств, що працювали з прибутком, у загальному обсязі зібраного корпоративного податку по всім підприємствам з позитивним результатом у 2012 році становила 32 %. У підсумку, обсяг чистих прибутків, отриманих компаніями, що працювали протягом 2011–2012 рр., збільшився на 19,4 %.

Досліджувані компанії відповідають за формування 132 млрд. євро та 125 млрд. євро доданої вартості у 2012 р. та 2011 р., відповідно (табл. 1). Протягом цих років загальна сума сплаченого податку на додану вартість перевищувала 115 млрд. євро.

При цьому частка 2035 великих підприємств у формування надходжень по ПДВ перебувала на рівні майже 25 % (рис. 1).

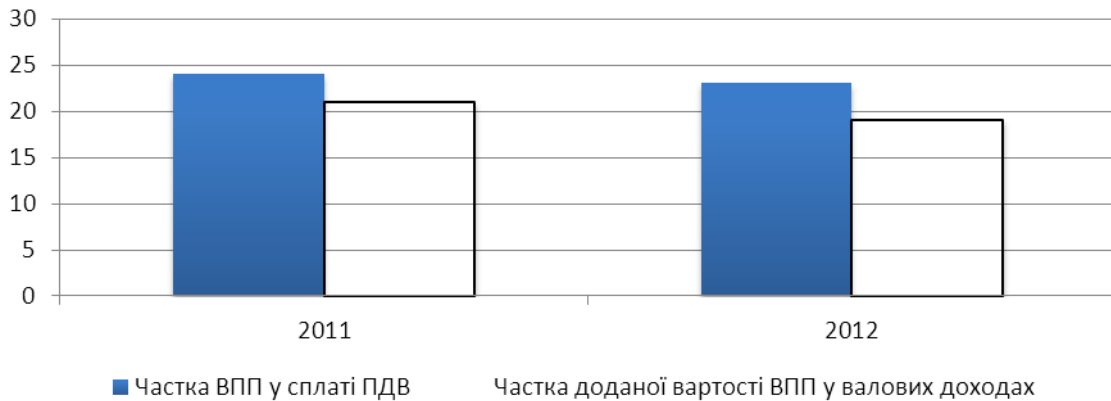

Рис. 1. Роль великих платників податків Італії у сплаті ПДВ, частка доданої вартості у валових доходах ВВП, %

Побудовано авторами за даними [14; 16].

Виявлена тенденція до зменшення частки великих платників у формуванні податкових надходжень бюджету держави в частині податку на додану вартість співпадає зі зменшенням частки доданої вартості, створеної ними, у структурі отриманих валових доходів. Визначена тенденція дає можливість зробити висновок, що зменшення частки ВВП у загальній сумі зібраного податковими органами ПДВ, можна пояснити зменшення створеної ними доданої вартості (як в абсолютних, так і відносних показниках).

Перейдемо до розгляду особливостей сервісу великих платників податків в Італії. Спеціальний підрозділ по роботі з ВПП, який створено в структурі податкових органів Італії, налічує більше 500 співробітників, які відповідають за аудит та обслуговування інтересів даної категорії платників податків. Структура спеціального підрозділу (сектору) представляє собою три відділи: відділ аналізу, відділ управління та відділ контролю (рис. 2).

Відділ аналізу відповідає за складання та оновлення реєстру великих платників податків, перевірку їх діяльності, визначення стратегії та методології проведення контрольної роботи. Крім цього, даний відділ здійснює й таку важливу функцію як вибір ефективних інструментів аналізу ризиків уникнення/ухилення від оподаткування.

Рис. 2. Структура підрозділу (сектору) по роботі з великими платниками податків

Побудовано авторами за даними [11].

До повноважень відділу управління належать, в першу чергу, питання визначення контрольних заходів по відношенню до великих платників та підготовка нормативних документів у сфері управління діяльності підрозділу. Також до компетенції відділу

входить координація діяльності регіональних представництв та контроль за виконанням платниками своїх податкових зобов'язань.

У свою чергу, відділ контролю уповноважений проводити на національному рівні розслідування випадків особливої складності та важливості. Крім того, відділ контролю відповідає за апробацію та оцінку визначеної методології та підходів щодо контролю за діяльністю платників податків, які знаходяться на обліку у спеціальному підрозділі з адміністрування великих платників.

У результаті проведення податкового контролю податкова служба в окремих випадках виявляє факти уникнення/ухилення від оподаткування. При цьому подібні факти мають місце не тільки у випадку з великими, але й з іншими групами платників податків (табл. 3).

Таблиця 3

Результати контролю податкових органів Італії у 2011 р.

Категорія платника податків	Відхилення фактичних податкових зобов'язань від задекларованих платником	
	Сума, млн. євро	%
ВПП	1711	31
Компанії середнього розміру	579	10
Малі підприємства/фізичні особи-підприємці	1361	25
Фізичні особи	1468	27
Всього	5518	100

Складено авторами за даними [17, р. 6].

Як свідчать дані контролю заявлених платниками податків зобов'язань, саме щодо великих платників у 2011 р. було виявлено найбільшу суму відхилення заявлених та фактичних податкових зобов'язань – 1 711 млн. євро, що становить майже 31 % від загальної суми, виявленої у результаті перевірки усіх категорій платників податків. Майже однакову частку в структурі виявлених відхилень займають фізичні особи та малі підприємства/фізичні особи-підприємці (27 % та 25 %, відповідно). Менш проблемними виявилися представники групи середніх підприємств, на яких припадає лише 10 % від загальної суми відхилень.

За результатами податкових перевірок було додатково зібрано майже 30 млрд. євро податкових платежів. Проте сума додаткових платежів з боку ВПП була незначною у порівнянні з іншими групами платників (табл. 4).

Таблиця 4

Результати податкового контролю по прямим податкам, регіональному податку на продуктивну діяльність та ПДВ у 2011 р.*

Категорія платника податків	Кількість перевірок	Додатково нараховані податки, млн. євро
ВПП	2763	5532
Компанії середнього розміру	16080	7748
Малі підприємства/фізичні особи-підприємці	178263	13566
Фізичні особи	500142	3587
Всього	697248	30433

Складено авторами за даними [17, р. 8].

Згідно з інформацією Податкової служби Італії, з 2010 по 2011 рік кількість проведених перевірок зменшилась на 1,2 %, а їх результативність покращилась за рахунок збільшення суми додатково нарахованих податків (на 9,3 %).

Результатом проведеної податковими органами Італії роботи стало надходження майже 30 млрд. євро додатково нарахованих прямих податків, регіонального податку на продуктивну діяльність та ПДВ. Частка великих платників була найменшою як

стосовно кількості проведених операцій (0,4 %), так і зібраних додаткових податкових платежів (18 %). При цьому найбільшу суму було додатково нараховано малим підприємствам та фізичним особам-підприємцям (45 %). Найбільшою є частка перевірок фізичних осіб, проте зібрана сума донарахованих податків сягає лише 12 % від загальної суми по всім групам платників податків.

Аналіз даних податкового контролю за сплатою податків великими платниками в часі свідчить про те, що протягом 2007–2011 рр. спостерігається зростання як їх кількості, так і суми додатково нарахованих податкових зобов'язань (табл. 5).

Таблиця 5

Динаміка кількості проведених перевірок великих платників Італії та додатково нарахованих за результатами перевірки прямих податків, регіонального податку на продуктивну діяльність та ПДВ у 2007–2011 рр.

Рік	Кількість перевірок	Додатково нараховані податки, млн. євро
2007	760	1558
2008	1209	1651
2009	1667	3027
2010	2609	5490
2011	2763	5532

Складено авторами за даними [17, р. 27].

Протягом досліджуваного періоду спостерігалися високі темпи зростання кількості податкових перевірок великих платників: у 2007–2008 рр. та 2009–2010 рр. темпи зростання сягали майже 60 % (59 % та 57 %, відповідно). Все це призвело до зростання обсягів додатково нарахованих податкових зобов'язань упродовж двох поспіль років на більше ніж 80 %. Зокрема, у період 2008–2009 рр. та 2009–2010 рр. темпи зростання становили 83 % та 81 %, відповідно. Проте вже за підсумками 2011 року темпи зростання суттєво скоротились: по кількості перевірок – до 6 %, по сумам податків – до 1 %.

В Італії, як і у деяких інших країнах (Австрії [10], Австралії [9] тощо) функціонує інститут податкових посередників. Їх діяльність в Італії пов'язана, здебільшого, зі сплатою податку на додану вартість іноземними компаніями та податку на фінансові трансакції. Врегулювання взаємовідносин, які виникають з приводу сплати ПДВ, відбувається у відповідності до Декрету Президента Республіки 633/72 “Основи і порядок сплати податку на додану вартість” [18]. Зокрема, стаття 17 цього Декрету передбачає можливість виконання податкових зобов'язань із ПДВ прямо або за допомогою податкового посередника. Також зазначається необхідність призначення податкового агента відповідним державним актом і занесення його до реєстру, який ведеться компетентним органом Податкової служби Італії [19]. Суб'єкт, який має статус податкового представника, повинен відкрити позицію по сплаті ПДВ від імені принципала. Разом з відкриттям відповідної позиції, представник набуває прав і обов'язків, передбачених для платника ПДВ з національним статусом (платника-резидента). Відкрита позиція не призначена для виконання одноразових операцій на місячній або кварталній основі.

Посилення кризових процесів у розвинених країнах Європи пов'язано з активним використанням похідних цінних паперів неорганізованого фінансового ринку. З метою обмеження спекулятивних операцій в окремих країнах Європи було запроваджено податок на фінансові трансакції.

Для забезпечення сплати відповідних платежів на території Італії, податкові посередники можуть представляти інтереси іноземних компаній:

— фінансових посередників та інших суб'єктів, які не є резидентами країни, або без постійного представництва в її межах;

— фінансових представників, розташованих на території Італії, або в інших країнах, з якими немає дійсних договорів про обмін інформацією [20].

У обох випадках, з метою сплати податку на фінансові трансакції, податкові представники повинні надіслати запит про надання фіскального коду для принципала. Сама процедура може бути виконана шляхом надсилання відповідного запиту електронною поштою або особисто у відповідній службі податкових органів Італії.

При цьому існують різні моделі здійснення операцій з представництва платника податку на фінансові трансакції в залежності від його статусу. Зокрема, окремі процедури передбачені для фізичних та юридичних осіб. Проте в обох випадках податкові представники повинні слідувати визначеним приписам і дотримуватися вимог стосовно переліку передбачених документів.

Висновки. У результаті проведеного дослідження можемо сформулювати такі висновки та пропозиції:

1. Критерій визначення великого платника податків в Італії (за обсягом обороту) у 5 разів перевищує аналогічний український критерій, тому пропозиції стосовно його збільшення в Україні, з врахуванням також рекомендацій МВФ, є слушними.

2. Структура спеціального підрозділу по роботі з великими платниками податків в Італії відрізняється від структури відповідного підрозділу в Україні. Тому доцільно взяти до уваги італійський досвід, особливо в частині використання ефективних інструментів ризику ухилення/уникнення платників від оподаткування.

3. Створити в Україні спеціальний підрозділ для розслідування випадків особливої складності та важливості, забезпечивши при цьому належну безпеку та незалежність його співробітників.

Перспективи подальших досліджень у даному напрямку пов'язані з вивченням фіскальної ролі та практики сервісу великих платників податків у інших державах.

Список використаних джерел:

1. Славкова А. А. Критерії ідентифікації великих платників податків: зарубіжний досвід та українські реалії / А. А. Славкова, О. С. Ватаманюк // *Фінанси, облік і аудит*. – 2013. – Вип. 2.
2. Пелех С., Демків Т. Горизонтальний моніторинг – новий сервіс для сумлінних платників податків [Електронний ресурс] / С. Пелех, Т. Демків // *Вісник податкової служби України*. – 2012. – № 8. – Режим доступу до матеріалів: <http://www.visnuk.com.ua/ua/pubs/id/623>
3. Костюхіна В. М. Зарубіжний досвід організації роботи з великими платниками податків [Електронний ресурс] / В. М. Костюхіна // *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія Юридичні науки*. – 2015. – Вип. 3., Т. 2. – С. 103–106. – Режим доступу до матеріалів: http://www.lj.kherson.ua/2015/pravo03/part_2/28.pdf
4. Лещух І. В. Податковий контроль великих платників податків: іноземний досвід та вітчизняна практика / І. В. Лещух // *Облік і фінанси*. – 2014. – № 1. – С. 82–88.
5. Соловійова Л. О. Зарубіжний досвід роботи з великими платниками податків / С. Я. Салига, Л. О. Соловійова // *Наукові праці Кіровоградського державного технічного університету. Економічні науки*. – 2004. – № 5. – С. 53–62.
6. Соловійова Л. О. Державний податковий менеджмент великих платників податків в Україні : *vas... vasi*. Екон. Наук : 08.00.08 / Соловійова Людмила Олександрівна. – Ірпінь, 2009. – 225 с.
7. Соловійова Л. О. Державний податковий менеджмент великих платників податків в Україні : монографія / Л. О. Соловійова; Кам'янець-Поділь. *vas. Ун-т va. І. Огієнка*. – Кам'янець-Подільський : ФОП Сисин О. В., 2012. – 187 с.
8. Тімарцев О. Ю. Адміністрування великих платників податків: світовий досвід і Україна / О. Ю. Тімарцев // *Вісник Донецького національного університету економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського. Сер. Економічні науки*. – 2010. – № 4. – С. 307–314.
9. Сущенко О. М. Пислиця А. В. Взаємодія фіскальних органів з великими платниками податків: досвід Австралії / О. М. Сущенко, А. В. Пислиця // *Фінанси, облік і аудит*. – 2015. – Вип. 26.
10. Сущенко О. М. Пислиця А. В. Сервіс великих платників податків у Австрії / О. М. Сущенко, А. В. Пислиця // *Ефективна економіка*. – 2015. – № 10.
11. Офіційний сайт Податкової служби Італії. [Електронний ресурс] // Режим доступу до матеріалів: <http://www.agenziaentrate.gov.it/wps/content/Nsilib/Nsi/Documentazione/Attivita+di+controllo/Grandi+contribuenti/>
12. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 року № 2755-VI. [Електронний ресурс] // Режим доступу до матеріалів: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
13. The definition of «large taxpayers» / IOTA Report for Tax Administrations. – Mizhyevropeyska Organisation of Tax Administrations (IOTA). – Budapest, 2008. – 86 p.
14. Ricerce e Studi SPA. Mediobanca. Електронний режим доступу: <http://ilmioblogdieconomia.blogspot.com/2013/08/bilanci-grandi-imprese-2012-fatturato.html>
15. Матеріал з Вікіпедії — вільної енциклопедії. [Електронний ресурс] // Режим доступу до матеріалів: <https://uk.wikipedia.org/wiki/EBITDA>
16. Офіційний сайт Міністерства фінансів Італії. [Електронний ресурс] // Режим доступу до матеріалів: http://www.finanze.gov.it/export/download/entrate_tributarie/Rapporto_n_12-2012_xDPF_e_RGSx.pdf
17. Recupero dell' *vasion*. Risultati conseguiti nel 2011. – Agenzia delle Entrate, 2012.
18. DPR 633/72 Istituzione e disciplina dell'imposta sul valore aggiunto. [Електронний ресурс] // Режим доступу до матеріалів: <http://www3.unisi.it/ammin/uff-ragi/Fisco/DPR633-72.htm>
19. DPR 441/1997 Perdita o distribuzione di beni. [Електронний ресурс] // Режим доступу до матеріалів: <http://www.studiobrunello.it/sites/default/files/Circolare%20Perdita%20o%20distribuzione%20beni.pdf>

20. Офіційна сторінка Податкової служби Італії. Електронний режим доступу: <http://www.agenziaentrate.gov.it/wps/content/Nsilib/Nsi/Home/CosaDeviFare/Versare/Imposta+sulle+transazioni+finanziarie/Non+residenti+Imposta+transazioni+finanziarie/Rappresentante+fiscale/>

Рецензент д.е.н., професор Опарін В.М.

УДК 368.91

Ткаченко Н.В., д.е.н., професор

Черкаський навчально-науковий інститут ДВНЗ «Університет банківської справи»

СТРАХУВАННЯ ЖИТТЯ В УКРАЇНІ: ОЦІНКА СТАНУ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Проведено аналіз сучасного стану розвитку страхування життя в Україні, виділено основні тенденції та особливості функціонування довгострокового накопичувального компонента страхування життя. Досліджено основні орієнтири страхування життя в світовому масштабі. Виділено причини, що стримують розвиток накопичувального страхування життя в Україні та запропоновано заходи щодо покращення стану в лайфовому сегменті страхового ринку.

Ключові слова: соціальний захист, страхування життя, корпоративне страхування життя, надходження страхових премій, страхові виплати, рівень виплат, накопичувальне страхування життя.

Tkachenko N.

LIFE INSURANCE IN UKRAINE: ASSESSMENT OF THE STATUS AND PROSPECTS

The current state of development of life insurance in Ukraine is analysed. Main trends and features of the long-term functioning of the accumulative component of life insurance are determined. The main landmarks of life insurance on a global scale are investigated. The reasons that hinder the development of life insurance in Ukraine are revealed. Measures to improve the state of life insurance segment of the insurance market are offered.

Keywords: social security, life insurance, corporate life insurance, receipt of insurance premiums, insurance payments, the level of payments, endowment life insurance

Ткаченко Н.В.

СТРАХОВАНИЕ ЖИЗНИ В УКРАИНЕ: ОЦЕНКА СОСТОЯНИЯ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ

Проведен анализ современного состояния развития страхования жизни в Украине, выделены основные тенденции и особенности функционирования долгосрочного накопительного компонента страхования жизни. Исследованы основные ориентиры страхования жизни в мировом масштабе. Выделены причины, которые сдерживают развитие накопительного страхования жизни в Украине и предложены меры по улучшению состояния в лайфовом сегменте страхового рынка.

Ключевые слова: социальная защита, страхование жизни, корпоративное страхование жизни, поступление страховых премий, страховые выплаты, уровень выплат, накопительное страхование жизни.

Постановка проблеми у загальному вигляді і її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Проблеми соціального характеру завжди знаходяться в центрі уваги наукової спільноти, оскільки їх невирішеність може призвести до негативних економічних та політичних наслідків. В сучасних умовах рівень соціального захисту населення формується на трьох складових: державному соціальному забезпеченні, корпоративному страхуванні працівників та індивідуальному страхуванні. Важливим елементом забезпечення соціальної стабільності в суспільстві виступає страхування життя, яке дозволяє успішно задовольняти потреби юридичних і фізичних осіб у забезпеченні стійких гарантій захисту своїх економічних інтересів, пов'язаних із здійсненням господарської